

השוכר את הפועלים פרק שביעי בבא מציעא

פה.

עין משפט
נר מצוה

א א מ"ח פ"ח מהלכות
מ"ח הל' ב סמג עשין
י ע"ש ע"י ר"ד ס' רמה
ע"ף ג.

תורה אור השלם

1 ויאמר אליהו אלו תירא
בי לא תמצאך יד שאול
אבי ואתה תמלך על
ישראל ואבני אהדה לך
למשנה וגם שאול אבי
ידע בך: שמואל א כג יז
2 טוב יי לכל ורחמי על
כל מעשיה:
תהלים קמה ט
3 פרי צדיק עץ חיים
ולקח נפשות חיים:
משלי יא ל
4 לכן בזה אמר יי אם
תשוב ואשיבך לפני
תעמוד ואם תוציא יקר
מזולל כפי תהיה ישובו
המה אליך ואתה לא
תשוב אליהם:
ירמיהו טו יט
5 ואני זאת בריתי אותם
אמר יי רחמי אשר עליך
ודברי אשר שמתי בפיו
לא ימוש מפיו ומפי
ירע ומפי ירע וירע
אמר יי מעתה ועד
עולם: ישעיהו נט כא
6 מי האיש החכם ויבן
את אבן ואשר דבר פי
אליו ויגדה על מה
אבדה הארץ וצתה
כמדבר מבלי עבר:
ירמיהו טו יא

לעני רש"י

מיישב"א [מישג"א].
פסרת הפה (מחלה).

ר"ש הא דאמרן דקאמר אתה ארי בן שועל: בני צפורה. נמס' פסחים שהיו נשאים ונשציל שראו להלל שהיה גדול צתורה ועלה אללן מבבל עזבו נשאותן ומניוהו נשאו עליהן: דחוו להלל דעדיף מיניהו. והלכות שהיו נשאלות מהן צנית המדרש נעלמות מהן וצושין בדבר: **חביבין יסורין**. שראה שהועילו יסורין של ר"א שלא שלטה בו רימה: **בזמירסא**. אכן שזמקוס קטנים: **לפירגא**. חולי שזמך הפה ושמו מישג"א: **אבורייריה**. שומר סוסין: **לאשן** תחת כנפי כקנות: **אמרי**. ברקיעא: **כנשא ביסא**. מכבדת הנית: **שדיין בני כרכוסא**. היו מוטלין שם בני חולדה: **ואפי' הכי** דלא אמת מיטרא בדהנהו שני: כי הוו **עקרי פוגלא**. לנזן: **ממשרא**. מן הערוגה: **הוה קיימא בירא מליא מילא**. היתה הגומא עומדת מליאה מיס: **שוכרסו בשמונה**. מחמת יופיו: **אסמכיה דרבי**. שיהו קורין אותו רבי כדי שיתקנה ושיים (אל) לבו על ת"ת: **ואשלמיה**. מסרו לר' שמעון ללמדו תורה: **כל יומא הוה אמר**. אותו הן: **לקרייסי אנא אויל**. ללערי אני חפץ לילך: **מומי עזובה דא**. בשעושה הנחמי זמת ולא אשאל עוד לילך: **ולוקח נפשות**. המלמדו תורה קונהו לכן: **לעור מערה**. שנחמלוו שם ר' שמעון בן יוחי ור' אלעזר בנו י"ג שנה נמס' שבת (דף לג): **שמקפח אס בניו**. שהיה רגיל לאמר לקפח את בני (ס) כשנשבע: **ורבי למה ליה כולי האי**. לחזור על בני אחרים לשאלו אס יש לו בן: **אס שפוב**. ישראל למוטע נבוכמחך ואשיבך אלי ולפני תעמוד הקב"ה אמר לי שאעמוד ואתקיים לפניו אס אוכל להשיבכם: **יקר מוולל**. ת"ח מע"ה: **מפך ומפי זרעך ומפי זרע זרעך אמר ר' מנשה ועד עולם**. הקב"ה אמר כך אני ערב מעשה שלא ימוט עד עולם: **ארבעין טעניתא**. שלא תפסוק תורה מזרעו: **גמרא דכנלא**. גמרא שלנו: **דלא ניטרדיה**. כשעלה לרנך ישראל ללמד מפי ר' יוחנן ואמוראין שבארץ ישראל לא היו בלתי מחלוקת ונחזין זה לזה כפי דמיה כדאמרי' בסנהדרין (דף מד) ומיישבין את הטעמים בלא קושיות ופירוקין: **קטנין חריך שקי**. דלמיניש גולא הוה: **דבר זס**. על מה אבדה הארץ: אמרו

ובני בתירה ויונתן בן שאול **רבן שמעון בן גמליאל** הא דאמרן בני בתירה (ד) דאמר מר הושיבוהו בראש ומינוהו לנשיא עליהן ויונתן בן שאול דקא"ל לדוד ואתה תמלוך על ישראל ואני אהיה לך למשנה ממאי דלמא יונתן בן שאול דחזא דגריר עלמא בתר דוד

בני בתירה נמי דחוו להלל דעדיף מיניהו אלא רבן שמעון בן גמליאל ודאי ענוותן הוה אמר רבי חביבין יסורין קבל עליה תליסר שני שית בצמירתא ושבע בצפרנא ואמרי לה שבעה בצמירתא ושית בצפרנא (ז) אהוריריה דבי הוה עתיר משבור מלכא כד הוה רמי כיסתא לחיותא הוה אויל קלא בתלתא מילי הוה מכויין דרמי בההיא שעתא דעייל רבי לבית הכסא ואפי' הכי מעבר ליה קליה לקלייהו ושמעון היה נחזית ימא ואפי' יסורי דר' אלעזר בר' שמעון עדיפי מדרבי דאילו ר"א בר"ש מאהבה באו ומאהבה הלכו דרבי וע"י מעשה באו וע"י מעשה הלכו וע"י מעשה באו ומאי היא דההוא עגלא דהוה קא מלטו ליה לשחיטה אזל תליא לרישיה בכנפיה דרבי וקא בני אמר ליה זיל לכו נוצרת אמרי הואיל ולא קא מרחם ליתו עליה יסורין וע"י מעשה הלכו יומא חד הוה קא כנשא אמתיה דרבי ביתא הוה (ז) שדיא בני כרכוסתא וקא כנשא להו אמר לה שבקינהו כתיב ורחמי על כל מעשיו אמרי הואיל ומרחם נרחם עליה כולהו שני יסורי דר' אלעזר לא שכיב איניש בלא זמניה כולהו שני יסורי דרבי לא איצטריך עלמא למיטרא (ז) דאמר רבה בר רב שילא קשי יומא דמיטרא כיומא דדינא ואמר אמימר אי לאו צדיך לעלמא בעו רבנן רחמי עליה ומבטלי ליה אפי' הכי כי הוו עקרי פוגלא ממשרא הוה קיימא בירא מליא מיא איקלע רבי לאתריה דר' אלעזר בר' שמעון א"ל יש לו בן לאותו צדיק אמרו לו יש לו בן וכל זונה שנשכרת בשנים שוכרתו (ז) בשמנה אתייה אסמכיה ברבי ואשלמיה לר' שמעון בן איסי בן לקוניא (ז) אחות דאמיה כל יומא הוה אמר לקרייתא אנא אויל אמר ליה חכים עבדו יתך וגולתא דדהבא פרסו עלך ורבי קרו לך ואת אמרת לקרייתא אנא אויל אמר ליה מומי עזובה דא כי גדל אתא יתיב במתיבתא דרבי שמעיה לקליה אמר הא קלא דמי לקליה דר' אלעזר בר' שמעון אמרו ליה בריה הוא קרי עליה (ז) פרי צדיק עץ חיים ולוקח נפשות חכם זה ר' שמעון בן איסי בן לקוניא כי נח נפשיה אמטוהו למערתא דאבות הוה הדרא לה עכנא למערתא אמר ליה עכנא עכנא פתח פך ויכנס בן אצל אביו לא פתחא להו כסבורים העם לומר שזו גדול מזה יצתה בת קול ואמרה לא מפני שזו גדול מזה אלא זה היה בצער מערה וזה לא היה בצער מערה איקלע רבי לאתריה דר' טרפון אמר להו יש לו בן לאותו צדיק שהיה מקפח את בניו אמרו לו בן אין לו בן בת יש לו וכל זונה שנשכרת בשנים שוכרתו בשמנה אתוהו לקמיה אמר ליה אי הדרת בכך יהיבנא לך כרתאי הדר כיה איכא דאמרי נסכה וגירשה איכא דאמרי לא נסכה כלל כדי שלא יאמרו בשביל זו חזר זה ולמה ליה כולי האי דאמר רב יהודה אמר רב ואמרי לה אמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן ואמרי לה אמר ר' שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן כ"ל המלמד את בן חבירו תורה זוכה ויושב בישיבה של מעלה שנאמר (א) תשוב ואשיבך לפני תעמוד וכל המלמד את בן עמ הארץ תורה אפילו (ה) הקב"ה גזור גזירה מבטלה בשבילו שנאמר (א) ואם תוציא יקר מזולל כפי תהיה אמר ר' פרנך אמר ר' יוחנן כל שהוא תלמיד חכם ובנו תלמיד חכם שוב אין תורה פוסקת מזרעו (ז) לעולם שנאמר (א) ואני זאת בריתי וגו' לא ימוש מפך ומפי זרע זרעך אמר ה' מעתה ועד עולם מאי אמר ה' אמר הקב"ה אני ערב לך בדבר זה מאי מעתה ועד עולם אמר ר' ירמיה מבאן ואילך תורה מחזרת על אכסניא שלה רב יוסף יתיב ארבעין טעניתא ואקריוהו לא ימוש מפך יתיב ארבעים טעניתא אחריו ואקריוהו לא ימוש מפך ומפי זרעך ומפי זרעך אמר מכאן ואילך לא צריכנא תורה מחזרת על אכסניא שלה ר' זירא כי סליק לארעא דישאל יתיב מאה טעניתא דלשתכח גמרא בכלאה מיניה כי היכי דלא נטרדיה יתיב מאה אחרניתא דלא לשכוב ר' אלעזר בשניה ונפלין עילויה מילי דצבורא ויתיב מאה אחרני דלא נשלוט ביה נורא דגיהנם כל תלתין יומי הוה בדיק נפשיה שגר תנורא סליק ויתיב כגויה ולא הוה שלמא ביה נורא יומא חד יהבו ביה רבנן עינא ואיחרכו שקיה וקרו ליה 'קטנין חריך שקיה אמר רב יהודה אמר רב (ז) מאי דכתיב (ז) מי האיש החכם ויבן את זאת ואשר דבר פי ה' אליו ויגידה על מה אבדה הארץ דבר זה אמרו

(ב) פסחים סו. ב (ג) שבת קכ"ג. (ד) תענית ח. ד (ה) ר"א בלג. (ו) ר"א בלג. (ז) ר"א בלג. (ח) שבת סג. מ"ק ט"ז. (ט) וע' חו"ס' חמיות סג. וצ"ב נט. ד"ה החוטין. (ס) יתיב מ' מעניות כ"ל וכן כל הני כמקור. ש"ל. (י) כפי' קטנה (סנהדרין ל. א.) (נדרים פא. ע"ש). (ל) כמיוצגין כח: פירש"י קרייתא כפרים וכן פיקר ע"י עין ע"ך קרייתא (ס) כפי' קטנה.

הגהות הב"ח

(ב) הוה שדיין רבי. (ג) כרכוסתא: (ד) רש"י ר"ה שמקפח וכו' בני כשהיה נשבע:

מוסף רש"י

אהוריריה דבי רבי. מנייה על הסוסים והפדות שלו (שבת קי"ג). קשי יומא דמיטרא. שאין בני אדם יכולין לפנות נכסיהן, כיומא דדינא. שני ומחשי שמקלגין בני אדם לזון עם חבריהן מקמת פוגלא, שם הויתם וקולת וחזותם כיום הנשמים חיים הדין (תענית ח). קטין חריך שקיה. ר' זירא גולא גזא ונחמכו שוקי ע"י מפשה דבדיק נפשיה צתורה שנירל קרו ליה הירעל קטן שקי (סנהדרין ל"ז) ע"פ הגירסא בגמ' ס"ט.

1 ר' יאמר ה' על עובד את תורתו אשר נתתי לפניהם ולא שמעו בקולי ולא הלכו בה: ירמיהו ט יב
 2 כלב נבון תענה חכמה ובקרב כסילים תחזק: משלי יד לב
 3 קטן וגדול שם הוא ועבד הפשי פאדניו: אר"ב ג יט

מוסף רש"י

רש"י אומר וזענא (כתובות קג.) וגדילנא נישבי. מקלע אני ממכרות, דומה לן (ב"ב ג.) אין פוסקין נשכין ליונים (שם.) ואריבנא ומתקן אני קליפס. אריבנא לשון פוקן, כדאמר במסכת סוכה (מד.) ארץ או לא ארץ, כלומר מתקן או אינו מתקן (שם.) עורא (נד.) נמי כפי ערות מלכא לא ארץ ללא למחא (כתובות שם.) לא תהא כזאת בישראל. כלומר שלא אומר כדבר זה לעולם (שם.) בר נפחא. ר' יוחנן דמיקרי בר נפחא ככולא הש"ס, נראה למוציא דאבו של ר' יוחנן הו' נפחא ולפי מיקרי בר נפחא, ואי דמפשי בר נפחא על שם אשטר יופי (טוהרד"ו צ.) אשטר לך משטר. תמונת על העץ (והר"ב קה.)

אמרו חכמים. מי האיש החכם: אמרו הגבילים. אשר דבר פי ה' אליו: שלא זרכו צורפה סחילה. כשהיו עוסקין צבורה לא היו מצרכין לפניה. קרא ימירא דאשכר נתתי לפניהם קח דרש זרכת אשר ה' (ו) (נמן לנו מורת אמת) שהיא לפניו של דברי תורה וכיון דלא מצרכין גלגל דעמייהו שאינה ממנה חשובה להם: **סודע.** מודיע לכל ומתפאר בזמנה: **בן עם הרצן.** היינו בקרב כסילים משפחה כסילים: **איספירא בלגנינא.** סלע אחד בלגנינא: קיש קיש קריא. מתקשקש ומשמיע קול ואם היה מלא סלעים לא היה משמיע קול: **מזין מערסא דרבנן.** שלא יכשלו כהנים לעבור עליהן ולהאחיל שלא תארע תקלה על ידי נדיקים: **אינעלמא מיניה.** לא יכול למלאו מקומה: **ריבנא.** לאתריס. לשון (מ"ק דף טו:) המרביץ שדכו משקה: **רבי חנינא.** זר' חמא: **שדינא כיתנא.** זורע אני זרעוני פשתן: **שדינא.** משליך: **וגדילנא נישבי.** וקולע אני ממנו רשות ומכמורות: **וידינא טבי.** ואני זד כזיין: **ואריבנא מגילתא.** ומתקן אני מעורומיהן קליפס: **וסליקנא למסא.** לנקוט שאין מלמדי מינוקות: **לחמשה ינוקי.** לכל אחד ספרי: **וממינא.** על פה שימא סדרי משנה לשימא ינוקי: **אקרו אהדדי.** לימדו זה את זה מקראות: **ואסנו אהדדי.** לימדו זה את זה סדרו: **לא סהא כואס בישראל.** לא תאמר זאת בישראל: **אמש נראה לי.** בחלוס: **סאקע.** ויזכר נשיכה של מעלה: **ור' יוחנן אלל ר' חייא לא.** אמרתי אני וכי אין ר' יוחנן רחוי לישב אלל ר' חייא: **ר' יוחנן.** מרבוס דלפדין: **דמפרא** הו' שפיין עיניו. בצקר ראימי את עיניו יפות ולערב ראימי דומות כאלו נשרפו צאור: **אמרי ליה.** אמרתי לו: **דאמרי.** אמרתי לאלהיו: **גוסרשא.** קהדרא: **בוטיטי.** ילולות אישטנלי"ש בלע"ז: **מסני דמר קסמינא.** חוספתא של אדוני אספירה לששה סדרים אני שונה ממדי. דר' חייא סדרה למוספתא כדאמרי (בעלמא) רבי לא שנהא ר' חייא מנא ליה ואמרי"ש כל ממנינא דלא מיתנינא ר' חייא ור' אשעיא לא תומנו מינה צבי מדרשא: **סאפי צרחמי.** מרביץ בתפלה: **ומייתי למשיח בלא זמניה.** לך אין ניתן לי רשות להעמידן יחד: **יש דוגמפן.** שמהא תפלתן נשמעת: **פולסי.** חבטת מלקות: **שמואל ירחינאה.** הוא שמואל צר אכא חזירו של רב ועל שהיה צקי כבוד העיבור כדאמרי במס' ר"ה (דף כ:): **אמר שמואל יכילנא לתקוני כולה גלותא קרי ליה ירחינאה:** **אימלי לך סמא.** בתוך העין: **אשטר לך משטר.** אמשח לך ע"ג העין. משטר מטפח" מוליו"ר בלע"ז כדאמרי גבי כותח הכבלי (חומץ האדומי) בפסחים (דף מד.) משטר אשטר מטבל פתו: **גוסהא.** קנה חלול: **סופי צי סדיא.** תחת מראשותיו וזקע כח חזק הסס והולך דרך עלם גולגלתו ומותו עד עיניו: **הו' מלטרע רבי למיסמכיה.** טרח ומתפקק לסומכו לפי שחכם צקי היה כל קר: **ולא הו' מספיעא מינא.** שהימה השעה נערפת אז לא היו החכמים נאספים: ה"ג

אמרו חכמים ולא פירשוהו אמרו נביאים ולא פירשוהו עד שפירשו הקב"ה בעצמו שנאמר ויאמר ה' על עובד את תורתו אשר נתתי לפניו אמר רב יהודה אמר רב שלא ברכו בתורה תחילה אמר רב חמא מאי דכתיב כלב נבון תנוח חכמה ובקרב כסילים תודע כלב נבון תנוח חכמה זה ת"ח בן ת"ח ובקרב כסילים תודע זה ת"ח בן ע"ה אמר עולא היינו דאמרי אינשי אסתירא בלגנינא קיש קיש קריא אמר ליה ר' ירמיה לר' זירא מאי דכתיב קטן וגדול שם הוא ועבד הפשי מאדניו אטו לא ידעין דקטן וגדול שם הוא אלא כל המקטין עצמו על דברי תורה בעוה"ז נעשה גדול לעוה"ב וכל המשים עצמו כעבד על דברי תורה בעוה"ז נעשה הפשי לעוה"ב ריש לקיש הוה מצוין מערתא דרבנן כי מטא למערותיה דר' חייא איעלמא מינה חלש דעתיה אמר רבש"ע לא פלפלתו תורה כמותו יצתה בת קול ואמרה לו תורה כמותו פלפלת תורה כמותו לא ריבצת (ו) כי הו' מינצו ר' חנינא אמר ליה ר' חנינא לר' חייא בהדי דידי קא מינצית ח"ו אי משתכחא תורה מישראל מהדרנא לה מפילפולי אמר ליה ר' חייא לר' חנינא בהדי דידי קא מינצית דעבדי לתורה דלא תשתכח מישראל מאי עבידנא אזלינא ושדינא כיתנא וגדילנא נישבי וצידינא טבי ומאכילנא בשרייהו ליתמי ואריבנא מגילתא וכתבנא חמשה חומשי וסליקנא למתא ומקרינא חמשה ינוקי בחמשה חומשי ומתנינא שיתא ינוקי שיתא סדרי ואמרנא להו עד דהדרנא ואתינא אקרו אהדדי ואתנו אהדדי ועבדי לה לתורה דלא תשתכח מישראל היינו דאמר רבי כמה גדולים מעשי חייא אמר ליה ר' ישמעאל בר' יוסי אפי' ממד אמר ליה אין אפי' מאבא אמר ליה ח"ו לא תהא כזאת בישראל אמר ר' זירא אמש נראה לי ר' יוסי בר' חנינא אמרתי לו אצל מי אתה תקוע אמר לי אצל ר' יוחנן ור' יוחנן אצל מי אצל ר' ינאי ור' ינאי אצל מי אצל ר' חנינא ור' חנינא אצל מי אצל ר' חייא אמרתי לו ור' יוחנן אצל ר' חייא לא אמר לי באתר דזקוקין דנורא ובעורין דאשא מאן מעייל בר נפחא לתמן אמר רב חביבא אשתעי לי רב חביבא בר סורמקי חזי (ו) ליה ההוא מרבנן דהוה שכיח אליהו גביה דלצפרא הו' שפירן עיניה ולאורתא דמיין כדמיקלין בנורא אמרי ליה מאי האי ואמר לי דאמרי ליה לאליהו אחוי לי רבנן כי סלקי למתיבתא דרקיע אמר לי בכולהו מצית לאסתכלי בהו לבר מגוהרקא דר' חייא דלא תסתכל ביה מאי סימנייהו בכולהו אזלי מלאכי כי סלקי ונחתי לבר מגוהרקא דר' חייא דמנפשיה סליק ונחתי לא מצאי לאוקמא אנפשיא אסתכלי בה אתו תרי בוטיטי דנורא ומחיוהו להווא גברא וסמיניהו לעיניה למחר אזלי אשתחוי אמערתיה אמינא מתנייתא דמר מתנינא (ו) ואתסאי אליהו הוה שכיח במתיבתא דרבי יומא חד ריש ירחא הוה נגה ליה ולא אתא א"ל מאי מעמא נגה ליה למר אמר ליה אדאוקמינא לאברהם ומשינא ידיה ומצלי ומגנינא ליה וכן ליצחק וכן ליעקב ולוקמיניהו בהדי הדדי סברי תקפי ברחמי ומייתי ליה למשיח בלא זמניה א"ל ויש דוגמתן בעולם הוה אמר ליה איבא ר' חייא ובניו גזר רבי תעניתא אחתינהו (ו) לר' חייא ובניו אמר משיב (ו) הרוח ונשבה זיקא אמר מוריד הגשם ואתא מיטרא כי מטא למימר מחיה המתים רגש עלמא אמרי ברקיעא מאן גלי רזיא בעלמא אמרי אליהו אתיהו ולאליהו מחיוהו שתיין פולסי דנורא אתא אידמי להו כדוכא דנורא על בנייהו וטרדיניהו שמואל ירחינאה אסייה דרבי הוה חלש רבי בעיניה א"ל אימלי לך סמא א"ל לא יכילנא אשטר לך משטר (א"ל) לא יכילנא הוה מותיב ליה (ו) בגובתא דסמני תותי כי סדיה ואיתסי הוה קא מצטער רבי למסמכיה ולא הוה מסתייעא מילתא א"ל לא לצטער מר לדידי חזי לי סיפרא דאדם הראשון וכתוב ביה שמואל ירחינאה חכים

(6) חכמים קב"ה (5) אפי' פשיי פחדיון לו. ד"ה טבא וכו' דאבו של ר"י כי על שם יוחנן. (2) אפי' חוסן לקמן פו. ד"ה ואחסי. (ד) אפי' חוסן לקמן פו. ד"ה אוקמיניהו. (5) מענית כד. (6) אולי צ"ל נהר בנו מכל העמים ועי' מספת סופרים פ"ג הלכה טו. (1) (שמות טו.) (2) אפרוץ (כז.) (3) (מלך קמח.) (4) אפי' רש"י.

הגהות הב"ח

(6) נבי' בר סורמקי חזי ליה הוה: (2) שם מותיב ליה גובתא כ"ל וזאת צי נמק: (3) רש"י ד"ה שלא צרכי כ"י זרכת אשר בחר בנו ונתן לנו את תורתו שהיא לפנינו:

לעזי רש"י

אישטנלי"ש אישטנלי"ש. יצוצות. מולידה [מולידה]. להרביע. להשדות.

השוכר את הפועלים פרק שביעי בבא מציעא

ח א מ"י פ"ב מהלכות
טומאה פרשת ה' ו'
ט ב מ"י ט"ז הלכה ט'
ט ב מ"י ט"ז הלכה ט'

מוסף רש"י

אם בהרת קדמה לשער
לבן טמא. הלא כתיב
קרא שער לנן צהרת
(בחויות ט"ז) דשער לנן
מסימני טומאה וכוון
שקדמתו בהרה, דכתיב
וזהו נהפך לנן צהרת (נ"ה)
י"ט. ספק. אם זה קראם אם
זה קראם (סנהדרין ט"ז).
אנפקא. והו' רביעית וכן
שם הל' (גיטין ט"ז).

ה"ג חכים איסקרי רבי לא אסקרי: (ס) ספרא דאדם הראשון. שהראהו
הקב"ה (ד) דור דור וסופריו דור דור ודורשיו דור דור ותכמיו: רבי
ורבי נתן סוף פמשה. כל זה כמובן לנש: סוף פמשה. סוף תנאים.
עד ימינה אמרו איש את דבריו צבית המדרש והיו תלמידים גורסים

(ב) ג"ל דממא. (ג) ספחים
ק"י. (ד) מיר סה: מונות
עה: סנהדרין פ"ו מה י"ו.
נגעים פ"ד מ"א. (ד) גיטין
ט"ז. (ה) ג"ל. (ו) ג"ל. (ז) ג"ל.
לדף פ"ה. (ח) ג"ל. (ט) ג"ל.
(י) וסדר נקב על הסדר
פ"ל רש"י. (כ) (תמומה)
פרשה בשלח. (כ"א) (ג) זה
גם המוש' ד"ה אוקמיהו
ש"י"ס לפ"ל. (כ"ב) פ"כ

(לעיל) ואיתסבי. והא דמוניהו לעניהו דהוה ממרן לפי שעדיין
היה ניכר אי נמי לאחר זמן סיפר לו כן:
אוקמינהו (א) לפני התיבה. שלשתן כדלרש במדרש (ב) דבמענית
זכור יורדין לפני המיכה שלשה כדכתיב (שמות ח)
ודי משה כבדים וזהו וכו' וכו':
(ט) אחתיהו רבי חיאי ובניו.
ולע"ג דתני בנגילה

(דף כד: ושם ד"ה כשאתה) אין מורדין
לפני המיכה לא מלגשי חיפא ולא
מלגשי בית שאן שקורין לאלפין עיינין
ולעיינין אלפין ור' חיאי לא היה יכול
לומר ותימתי כדלמך התם ה"מ היכא
לפשר נלמך הכא לא הוה אפשר
בלמך: רבי שמעון בן הלפתא
בעל בשר הוה. משום ר' אלעזר בר'
שמעון דהוה בעל בשר נקט נמי
האי עובדא ומה שהמתין עד כאן
לפי שכל דבר דבוק לחיורו עד כאן:
דאי אמר דהו קרימו ואייתי דבו
אפרו ליה א"א. פי' אי אמר
קדימו להשכים מעלות השחר דליתמי
לכו ריפתא ואנפקא ולא מתבטלו
ממלאכתם אמרי ליה לא אלא בהנך
החמה נאלל ואח"כ נעשה מלאכתנו
ואית ספרי דגריק דאי אמרי להו
קדימו ואית בתריכו אמרי ליה לא
וה"פ פועלין היה להם לכול ריפתא
או אנפקא צנימו של צה"צ קודם
שיעשו מלאכה ואם אמר להם אל
מתבטלו אלא לנו עתה צדקה כל
זמן שאין המאלכל מוזמן ושם אביא
לכס ריפתא ואנפקא אמרי ליה לא
אלא עתה נאלל צבית וכן לגירסא
ראשונה יש לפרש כן:
נרצין

חכים יתקרי ורבי לא יתקרי ואסו דרבי על ידו
תהא רבי ור' נתן סוף משנה רב אשי ורבינא
סוף הוראה וסימנך יעד אבוא אל מקדשי
אל אבינה לאחרייתם אמר רב כהנא אישתעי
לי רב חמא בר ברתיה (ב) דחסא רבה בר נחמני
אגב שמדא נח נפשיה אכלו ביה קורצא בי
מלכא אמרו איכא חד גברא ביהודאי דקא
מבטל תריסר אלפי גברי מישראל ירחא
בקיטא וירחא בסתוא מברגא דמלכא שדרו
פריסתקא דמלכא בתריה ולא אשכחיה ערק
ואזל מפומבדיתא לאקרא מאקרא לאגמא
ומאגמא לשחין ומשחין לצריפא ומצריפא
לעינא דמים ומעינא דמים לפומבדיתא
בפומבדיתא אשכחיה איקלע פריסתקא
דמלכא לההוא אושפיזא דרבה (ג) קריבו תכא
קמיה ואשקוהו תרי כסי ודליוה לתכא מקמיה
הדר פרצופיה לאחוריה אמרו ליה נעביד
ליה גברא דמלכא הוא אמר להו קריבו תכא
לקמיה ואשקוהו חד כסא ודליוה לתכא
מקמיה ולתסי עבדו ליה הכי ואתסי אמר
מידע ידענא דגברא דקא בעינא הכא הוא
בחישי אבתריה ואשכחיה אמר אולינא מהא
אי מקטל קטלו לההוא גברא לא מגלינא ואי
נגידי מנגדין ליה מגלינא אתיוהו לקמיה עייליה
לאדרונא וטריקיה לבכא באנפיה בעא רחמי
פרק אשיתא ערק ואויל לאגמא הוה יתיב
אגירדא דדקולא וקא גרים קא מיפלגי

מסכתות סדורות וסדר (א) וקצן על
שפריה והס כלללו האמור דבורות
הקדושים וקדרו את המסכתות
ואחריהם לא יוסיפו אלא מעט:
סוף סורא. סוף כל האמוראין. עד
ימינה לא היתה גמרא על הסדר
אלא כשהיתה שאלה נשאלת בטעם
המשנה צבית המדרש או שאלה על
מעשה המאורע צדין ממון או איסור
והיתר כל אחד ואחד אומר טעמו ורז
אשי ורבינא סדרו שמועות אמוראין
שליפיהם וקבעו על סדר המסכתות
כל אחד ואחד אלל המשנה הראויה
והשנויה לה והקשו קושיות שיש להשיב
ופירוקים שראוי לתמן הס
והאמוראים שעמיהם וקבעו הכל
בגמ' כגון אימיה מתיבי ורמיניה
איבעא להו והמירובים שעליהן מה
ששייר אותן שלפניהן ואותן שאמרו
לפניהם הקושיות והמירובין שעליהם
לא קבעו בגמ' על סדר המסכתות
והמשנה שסדר רבי וכו' וכו' רב אשי
ורבינא וקבעו: וסימנך עד אבוא
אל מקדשי אל. ממקדשי סימנך דרז
אשי. אבינה סימנך דרבינא. לאחרייתם
סימן סוף הוראה: רבה בר נחמני.
בר פלוגתיה דרבי יוסף: אגב שמדא
נח נפשיה. מחמת אימת מלכות מת:
דקא מבטל וכו'. שנקצין אליו
(ב) צינן ותשרי לשמוע דרשות של
פסח ושל חגים וכשמקצין שלוחי
המתן לגבות המס גולגולת של כל
חדש וחדש אינם נמלאים צבתיים:
פריסתקא. שלח: איקלע פריסתקא.
ללון בלוחו פונדק שהיה רבה נחמא
צו: אשקיה פרין כסי ודליוה לתכא.
וסדים הממונים על הזוגות מוזקין
את השותפה זוגות וצני הצית לא
נמכונו לכך: אמרו לו. צני הפונדק
לרבה מאי נעביד: נגודי מנגדי לי.
ואם יסקונו ציטוריס אללה: וערקיה
לכבא. סגרי הדלת: פרק אשיתא.
נפלה החומה: אגירדא דיקלא.
על גזע דקל קלון: אם כהרם קדמה
לשער לבן טמא. דשער לנן שפרח
צו הוא סימן לעומאה כדכתיב (ויקרא
יג) והנה נהפך שער לנן צהרת:
ספור. לפי מה שכתוב צמורה:
גונדא. גדוד של פרסים שמחפשיין
אתרו: כפומבדיתא. והוא ראש
ישיבה צה: מעללי. עושין אל
צכנפיהן: דלי ועפא. גבה רוח
סערה: אם דרבה. אתה אהבו של
רבה: רבי שמעון בן הלפתא כו'.
משום דאייירי צרישא דאגדתא
צבעלי צשר נקט לה: ככרין
דנרד. אגודת של נרד והוא עשוי
כשיצילין: למרי דיני. לבעלי של
מעשה על דבריו לסותרו דקתני

תורה אור השלם

1 עד אבוא אל מקדשי
אל אבינה לאחרייתם.
ההלים ע"ד

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה דקא מבטל
וכי' צינן. ג"כ ועמ"ש
(בש"ס) ככ"ב דף קי"ז
פ"ב (מהסודא): (ג) שם
ד"ה אנפקא. ג"כ ככ"ב דף
ק"ח פ"ב: (ד) תוס' ד"ה
ולוקמניהו בהדי הדדי
לפני המיכה:

במתיבתא דרקיעא א"ם (ב) בהרת קודמת לשער לבן טמא ואם שער לבן קודם
לבהרת טהור ספק הקב"ה אומר טהור וכולהו מתיבתא דרקיעא אמרי טמא
ואמרי מאן נוכח נוכח רבה בר נחמני דאמר רבה בר נחמני אני יחיד בנגעים
אני יחיד באהלות שדרו שליחא בתריה לא הוה מצי מלאך המות למקרב ליה
מדלא הוה קא פסיק פומיה מגרסיה אדהכי נשב זיקא ואויש ביני קני סבר
גונדא דפרשי הוא אמר תינח נפשיה דההוא גברא ולא ימסר בידא דמלכותא
כי הוה קא ניחא נפשיה אמר טהור טהור יצאת בת קול ואמרה אשריך רבה בר
נחמני שגופך טהור ויצאתה נשמתך בטהור נפל פתקא מרקיעא בפומבדיתא
רבה בר נחמני נתבקש בישיבה של מעלה נפקו אביו ורבא וכולהו רבנן
לאיעסוקי ביה לא הוה ידעי דוכתיה אולו לאגמא חזו צפרי דמטללי וקיימי
אמרי שמע מינה התם הוא ספרוהו תלתא יומי ותלתא לילותא נפל פתקא כל
הפורשי יהא בנידוי ספרוהו שבעה יומי נפל פתקא לכו לביתכם לשלום ההוא
יומא דנח נפשיה דלייה ועפא ודרי לההוא טייעא כי רכיב גמלא מהאי גיסא
דנהר פפא ושדייה בהך גיסא אמר מאי האי אמרי ליה נח נפשיה דרבה
בר נחמני אמר לפניו רבוננו של עולם כולי עלמא דידך הוא ורבה בר נחמני
דידך את דרבה ורבה דידך אמאי קא מחרבת ליה לעלמא נח ועפא רבי
שמעון בן חלפתא בעל בשר הוה יומא חד הוה חמימא ליה הוה סליק
ותיב אישינא דטורא אמר לה לברתיה בתי הניפי עלי במניפא ואני
אתן לך ככרין דנרד אדהכי נשבא זיקא אמר כמה ככרין דנרד למרי
דיכי: הכל כמנהג המדינה וכו': הכל לאתויי מאי לאתויי באחרא דנהיגי
מכרך ריפתא ומשתה (ג) אנפקא דאי אמר להו קדימו ואייתי לכו אמרו
לו לא כל כמינד: מעשה ברבן יוחנן בן מתאי שאמר לבנו צא
ושבור וכו': מעשה לסתור חסורי מחסרא והכי קתני ואם פסק להן מוונות
ריבה

רוח זה: (א) אנפקא. כלי מחזיק רביעית: מעשה לסתור. וכי דרך צני אדם להניח
צרישא הכל כמנהג המדינה ותנא מעשה אפילו אתה עושה להם כסעודת שלמה כו':
ריבה